

Redefining the concept of social problem-solving based on the stories of Kalileh and Demneh

Zahra Nafar¹ , Esmail Sadipour^{2*} , Fariborz Dortaj², Hasan Asadzadeh³, Soqra Ebrahimi Qavam³

1. PhD Student of Educational Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
2. Professor of Educational Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
3. Associate Professor of Educational Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Abstract

Received: 20 Mar. 2023

Revised: 6 Jun. 2023

Accepted: 8 Jun. 2023

Keywords

Social problem-solving
Kalileh and Demneh stories
Grounded theory

Corresponding author

Esmail Sadipour, Professor of Educational Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Email: Ebiabangard@yahoo.com

 doi.org/10.30514/icss.25.2.15

Introduction: Social problem-solving is one of the essential skills in today's era and is considered the best form of learning. Identifying the pattern of social problem-solving is of particular importance. Therefore, the present research aims to provide social problem-solving model in the stories of Kalileh and Demneh.

Methods: This study, grounded in theory, was fundamentally qualitative in nature, focusing on the collection and analysis of data. The Study population included the Kalileh and Demneh book. Given the nature of the topic, specific stories from the book were chosen as samples for analysis. In the first step, open coding was done according to the text of the stories. Then, based on the similarities and differences and rereading the open codes, these codes were categorized into axial codes, and finally, by combining the axial codes, the main components of social problem-solving were identified Based on selective coding.

Results: The findings of this research included six main categories and twenty-one sub-categories, in which the categories of attitude to the problem, behavioral methods in dealing with the problem, thinking and decision-making, emotions and its management, interpersonal interaction, and consulting were identified as the main categories.

Conclusion: In general, due to the broad dimensions and comprehensiveness of the definition of social problem-solving, it is suggested that researchers focus on the dimensions of its concepts identified in this study in order to construct social problem-solving skill training packages.

Citation: Nafar Z, Sadipour E, Dortaj F, Asadzadeh H, Ebrahimi Qavam S. Redefining the concept of social problem-solving based on the stories of Kalileh and Demneh. *Advances in Cognitive Sciences*. 2023;25(2):15-29.

Extended Abstract

Introduction

In today's world, the acceleration of changes and developments at the social level is observed due to the creation of new knowledge and information requiring training in all kinds of life skills (1, 2). For this reason, trying

to strengthen all kinds of thinking skills for today's humans can bring significant results in individual and social fields. Meanwhile, problem-solving is the highest form of thinking, one of the cognitive skills that can be used as

an effective intellectual tool due to human empowerment in creating new and effective solutions in dealing with various problems and challenges of life (4).

Based on this, the concept of social problem-solving has found a valuable place in recent studies. Social problem-solving is one of the strategies of adaptation to the environment through which people try to find effective and adaptive responses to their situations in life (9). The social problem-solving model of D'Zurilla et al. (2002), revised by D'Zurilla and Nezu (12), is one of the most comprehensive. In this perspective, social problem-solving is a dynamic, multifaceted process. It encompasses two primary, independent elements: one's attitude towards the problem and the skills employed to solve it (known as the problem-solving style). In another model, social and interpersonal problem-solving skills include four components of cognitive skills: defining the problem and its regulation, determining the goal, providing alternative solutions and implementing the solution and checking, and the problem-solving performance of people is based on the result of this process (19). From what comes from the definitions and concepts related to social problem-solving, it is believed that this structure has a culture-dependent nature. Based on the concept of the process of the problem from Foucault's point of view, it is cultural, spatial, temporal, and fluid (13).

Examining these definitions shows that among the theories and definitions of social problem solving, there is no specific definition from the native point of view that can refer to the components of this fundamental skill based on the context of Iranian-Islamic culture. This even though concepts such as collective wisdom, consultation, and problem-solving have always had a valuable place in Iranian culture (15). In the meantime, the field of literature, as a valuable field in Iranian culture, can provide an effective space for researchers to identify and explore the

dimensions of psychological and sociological concepts and structures in today's life based on exploration in this field. Unquestionably, stories are one of the most essential tools for moral and social education. Social and moral communication and dialogue take place in the story, and put children and teenagers in a specific intellectual framework. Therefore, this platform has a great capacity to teach ethics, social relations, and a specific lifestyle (16).

Based on numerous types of research in the educational literature, the stories of Kalileh and Demneh book is recognized as works of interest in the field of children and adolescents. Kalileh and Demneh book is famous and prestigious not only in Iran but also in the history of world literature due to its unique story-educational feature (19). Drawing from a variety of research studies, storytelling based on generalizations and using stories in education has effectively improved social skills, critical openness, questioning, and reasoning skills (20, 21). According to what was said about the existing gap in the lack of definition of the dimensions of the social problem-solving structure in the local culture, and according to the effects of social problem-solving on the individual and interpersonal levels, social problem-solving skills need new components and contents to cause personal and social growth and prevention of psychological and social damage. Therefore, the current research was carried out to answer the question, what are the components of the problem-solving solving model in Kalileh and Demneh? Is the designed model valid?

Methods

The current research was in the field of basic research in terms of its goal, and in terms of the data collection method, it was qualitative based on Grounded theory. The statistical population included the full text of the one-volume edition of Kalileh and Damneh by Mojtaba Minoui

(the book of Kalileh and Damneh has 15 chapters, the stories of which are told in an allegorical form). In line with the research objectives, the story was identified as the primary unit of analysis. Kalileh and Demneh's stories were reviewed several times, and a general perception was made of them. Then, the resulting codes were divided into semantic units after careful reading several times, and these semantic units were put together according to the concept, and the core codes were categorized. Finally, the combination of axial codes led to the main components and classes of social problem-solving. This model was given to five experts and researchers in the field of cognitive sciences and life skills to check the validity of the social problem-solving model extracted from Kalila and Demneh. All experts considered the presence of each component of social problem-solving as necessary. The codes extracted from the text of the stories were given to one of the experts in the field of life skills and familiar with the book of Kalileh and Demneh to ensure the reliability of the coding. Besides, the degree of consensus about the codes between the researcher and the evaluator was calculated based on the Kappa coefficient (0.95). Statistical analysis was performed in Maxqda 2020 software.

Results

Analyzing the Kalileh and Demneh's stories to discover the components of social problem-solving showed that thinking and decision-making, interpersonal interaction, behavioral methods in dealing with the problem, attitude to the problem, consultation, and emotions. Associationally, its management have been identified as the main components in the social-problem solving. The component of thinking and decision-making includes evaluating the situation/person, taking responsibility, thinking from multiple angles, thinking about the consequences, and making quick judgments; the interpersonal interac-

tion component includes effective communication, empathy, and active listening; the component of behavioral methods in dealing with the problem, including the logical method, the impulsive and aggressive method, and the avoidant-passive method; the attitude component to the problem includes two positive attitudes and negative attitudes; the component of consulting includes the dimensions of consulting with wise and knowledgeable people, not consulting with ignorant and deceitful people and asking for help, and the component of emotions and its management includes the dimensions of aggressiveness management, assertiveness, stress, and anxiety management, tolerance of uncertainty and failure, and maintaining peace.

Conclusion

Social problem-solving skill is at the highest cognitive level and is one of the most valuable educational goals. Therefore, social problem-solving can be defined as a multidimensional cognitive and emotional ability in a collective context, done with internal thinking and seeking help to choose the most effective solution based on emotional self-control. Despite the importance of the concept of social problem-solving, one of the limitations of the current research is the needs for similar domestic and foreign research related to the research topic. It is suggested that the multidimensional definition of social problem-solving from the perspective of Kalileh and Demneh's stories can be used by researchers as a basis for designing new measurement tools and also for designing social problem-solving skill training packages.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

The researchers did not use any clinical examination on humans and animals. All ethical principles have been observed.

Authors' contributions

The first author wrote the draft paper. After reviewing and applying some corrections by other authors, the final version was compiled under the responsibility of the second author.

Funding

This research has been done at the authors' personal expense.

Acknowledgments

This article is part of a PhD dissertation with the ethics code IR.ATU.REC.1401.064 at Allameh Tabataba'i University. The authors appreciate all experts and professors for their advice.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

بازتعریف مفهوم حل مسئله اجتماعی بر اساس داستان‌های کلیله و دمنه

زهرا نفر^۱، اسماعیل سعدی پور^{۲*}، فریبرز در تاج^۳، حسن اسدزاده^۳، صغرا ابراهیمی قوام^۳

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی (ره)، تهران، ایران

۲. استاد گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی (ره)، تهران، ایران

۳. دانشیار گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی (ره)، تهران، ایران

چکیده

مقدمه: حل مسئله اجتماعی از جمله مهارت‌های ضروری در عصر حاضر است و به مثابه عالی‌ترین شکل یادگیری به شمار می‌رود. از این رو شناسایی الگوی حل مسئله اجتماعی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بر این اساس، هدف از پژوهش حاضر ارائه الگوی حل مسئله اجتماعی در داستان‌های کلیله و دمنه بود.

روش کار: پژوهش حاضر به لحاظ هدف در حوزه پژوهش‌های بنیادی و به لحاظ ماهیت و روش گردآوری داده، کیفی مبتنی بر تئوری داده‌بنیاد بود. جامعه آماری شامل کتاب کلیله و دمنه بود که با توجه به ماهیت موضوع کتاب، داستان‌ها به عنوان نمونه انتخاب شد. در گام نخست، با توجه به متن داستان‌ها کدگذاری باز انجام شد. سپس بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها و بازخوانی کدهای باز، این کدها در کدهای محوری دسته‌بندی شد و در نهایت با ترکیب کدهای محوری، مولفه‌های اصلی حل مسئله اجتماعی شناسایی شد.

یافته‌ها: یافته‌های این پژوهش نشان داد که الگوی حل مسئله اجتماعی مبتنی بر فرهنگ بومی مشتمل بر ۶ مقوله اصلی و ۲۱ مقوله فرعی بود که عبارتند از: نگرش به مسئله، شیوه‌های رفتاری در برخورد با مسئله، تفکر و تصمیم‌گیری، هیجانات و مدیریت آن، تعامل بین فردی و مشورت کردن به عنوان بود.

نتیجه‌گیری: در مجموع، به سبب ابعاد گسترده و جامعیت تعریف حل مسئله اجتماعی به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که در جهت ساخت بسته‌های آموزش مهارت حل مسئله اجتماعی بر ابعاد مفاهیم آن که در این مطالعه شناسایی شد، تمرکز کنند.

دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۲۹

اصلاح نهایی: ۱۴۰۲/۰۳/۱۶

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۱۸

واژه‌های کلیدی

حل مسئله اجتماعی
داستان‌های کلیله و دمنه
تئوری داده بنیاد

نویسنده مسئول

اسماعیل سعدی پور، استاد گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی (ره)، تهران، ایران

ایمیل: Ebiabangard@yahoo.com

doi.org/10.30514/ics.25.2.15

مقدمه

در جهان امروز، شتاب تغییر و تحولات در سطح اجتماعی هم به سبب سرعت خلق دانش و اطلاعات جدید و هم تاکید گسترده بر تحولات اجتماعی به گونه‌ای بوده که زندگی انسان معاصر با چالش‌های فراوان روبه‌رو شده است (۱). در حقیقت، سیر این دگرگونی‌ها در دهه اخیر به گونه‌ای بوده است که نیازمندی به انواع مهارت‌های زندگی در انسان را مبرهن‌تر ساخته و در این میان، آموزش مهارت‌های زندگی (Life

skills) از جایگاهی ارزنده برخوردار گشته است (۲). در این میان، مهارت‌های تفکر، به عنوان ابزارهایی برای بهتر اندیشیدن و بهتر نگرستن در این جهان به سرعت تغییرپذیر ضروری به نظر می‌رسد (۳). به همین سبب، تلاش برای تقویت انواع مهارت‌های اندیشیدن برای انسان امروز می‌تواند برون‌دادهایی چشم‌گیر در زمینه‌های فردی و اجتماعی به بار آورد.

مرتبط با حل مسئله اجتماعی بر می‌آید، این گونه تصور می‌شود که این سازه ماهیتی وابسته به فرهنگ دارد. بر مبنای مفهوم فرایندی مسئله از دیدگاه فوکو، امر فرهنگی، مکان‌مند، زمان‌مند و سیال است (۱۳). انسان‌ها در برخورد با موقعیت‌های جدید متناسب با فرهنگ، به منظور برقراری ارتباط با دیگران یک چارچوب مشترک شناختی تدوین می‌کنند و می‌تواند تفسیر بهتری از موقعیت‌های چندگانه فرهنگی به دست آورد. این توانایی به افراد قدرت شناخت و مدیریت تنوع فرهنگی را می‌دهد (۱۴).

بر اساس آن چه گفته شد، بررسی این تعاریف نشان می‌دهد که در میان نظریه‌ها و تعاریف مطرح شده از حل مسئله اجتماعی، تعریفی خاص از دیدگاه بومی مشاهده نمی‌شود که بتواند مبتنی بر بافت فرهنگ ایرانی-اسلامی به مولفه‌های این مهارت اساسی اشاره نماید. این در حالی است که مفاهیمی همچون خرد جمعی، مشورت و حل مسئله همیشه در فرهنگ ایرانی از جایگاهی با ارزش برخوردار بوده است (۱۵). در این میان، گستره ادبیات، به عنوان حوزه‌ای ارزشمند در فرهنگ ایرانی می‌تواند فضایی پر بار را در اختیار پژوهشگران قرار دهد تا بر اساس کنکاش در این گستره به شناسایی و کشف ابعاد مفاهیم و سازه‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی در زندگی امروز بپردازند. بر این اساس، توجه به این موضوع، پژوهشگر را بر آن داشت که با تمرکز بر کتاب کلیله و دمنه به عنوان اثری شاخص در زمینه آموزش مهارت‌های زندگی، به شناسایی مولفه‌های اساسی حل مسئله اجتماعی مبتنی بر بافت فرهنگی ایرانی بپردازد. در حقیقت، داستان از مهم‌ترین ابزار جهت تربیت اخلاقی و اجتماعی است. ارتباط اجتماعی و اخلاقی و گفت‌وگو در داستان اتفاق می‌افتد و کودک و نوجوان در یک چارچوب خاص فکری قرار می‌دهد. از این رو این بستر ظرفیت زیادی برای آموزش اخلاق، روابط اجتماعی و سبک زندگی خاص دارد (۱۶). به واسطه داستان‌ها، کودک تفکر خود را بر پایه استدلال صحیح و منطق بنا نهاده، در برخورد با دنیای پیرامون خویش با اندیشه‌ای جامع و عمیق، جوانب مختلف امور را بررسی نموده و از انعطاف بالایی در مواجهه با مسائل زندگی برخوردار است (۱۷).

با این حال، علی‌رغم این که داستان‌های متون کلاسیک مقتضیات و قابلیت‌های طیف سنی کودکان را ندارند، داستان‌ها و افسانه‌های کلاسیک ارزش‌های وجود دارند که ظرفیت و قابلیت لازم را برای رشد فکری کودکان و نوجوانان را دارند (۱۸). از جمله این آثار، بر اساس پژوهش‌های متعددی که در بخش پیشینه پژوهش و ادبیات تعلیمی اشاره شده است، داستان‌های کلیله و دمنه به عنوان یکی از آثار مورد توجه در حوزه کودک و نوجوان شناخته شده است. کلیله و دمنه

در این میان، حل مسئله (Problem solving)، به نوعی عالی‌ترین گونه اندیشیدن، از جمله مهارت‌های شناختی است که به سبب توانمندسازی انسان در خلق راه‌حل‌های نو و سازنده در برخورد با مسائل و چالش‌های مختلف زندگی می‌تواند به عنوان یک ابزار فکری کارا مورد استفاده قرار گیرد (۴)؛ که افراد به سبب برخورداری از آن می‌توانند با بهره‌وری از راهبردهای هدفمند و اثرگذار، مسائل و مشکلات را به گونه درست درک کنند و با بکارگیری راهبردهای مناسب به حل آنها نائل آیند (۵). در واقع، حل مسئله فرایندی شناختی و رفتاری ناشی از کاربرد دانش و مهارت‌ها برای رسیدن به هدفی است که به آسانی برای فرد روشن، واضح و به آسانی در دسترس نیست (۶). وقتی افراد با مسئله‌ای رو به رو می‌شوند که بین موقعیت کنونی و موقعیتی که می‌خواهد داشته باشد، تفاوت باشد؛ دچار تعارض و چالش می‌شوند (۷). حل مسئله فرایندی صرفاً شناختی نیست، بلکه از کارکرد انطباقی برخوردار است و در موقعیت‌های متعدد به منظور تغییر رفتار، از مهارت‌های مربوط به حل مسئله استفاده می‌شود که نوعی روش کنترل خود و راهبرد عمومی برای سازگاری با موقعیت‌های چالش‌انگیز است (۸).

در این میان، زندگی اجتماعی، گستره‌ای مهم است که می‌تواند تحت تاثیر توان حل مسئله افراد قرار گیرد، زیرا این مهارت به سبب توانمندی فردی در ارزیابی دقیق جوانب مثبت انتخاب‌های فردی و فراهم ساختن دانش و مهارت لازم برای روبه‌رو شدن با مشکلات اجتماعی، ابزاری توانمند در زندگی امروز به شمار می‌رود (۹). بر این اساس، مفهوم حل مسئله اجتماعی (Social problem-solving) جایگاهی ارزنده در مطالعات اخیر پیدا کرده است. حل مسئله اجتماعی فرایند شناختی-رفتاری است که فرد برای حل یک مسئله اجتماعی طی می‌کند (۱۰). حل مسئله اجتماعی در درون محیط اجتماعی طبیعی رخ می‌دهد و با مشکلات فردی، میان فردی و اجتماعی در ارتباط است. در واقع، راهبردی کلی است که افراد به وسیله آن برای موقعیت‌های چالش‌برانگیز راه‌حل‌های مقابله‌ای موثر پیدا می‌کنند. حل مسئله اجتماعی برای سازگاری روان‌شناختی بسیار اهمیت دارد (۱۱).

در نظریه‌های متعددی مانند نظریه حل مسئله Dewey، نظریه حل مسئله پولیا و ... بر اهمیت حل مسئله تاکید شده است که الگوی حل مسئله اجتماعی D'Zurilla و همکاران (۲۰۰۲) که به وسیله D'Zurilla و Nezu (۲۰۰۷) تجدیدنظر شد، از جامع‌ترین الگوهای حل مسئله اجتماعی است. از این دیدگاه حل مسئله اجتماعی، فرایندی چندبعدی و تعاملی است که از دو مولفه اصلی نسبتاً مستقل تشکیل شده است که عبارت است از: جهت‌گیری نسبت به مسئله و مهارت‌های حل مسئله (سبک حل مسئله) (۱۲). از آن چه از تعاریف و مفاهیم

که آموزش حل مسئله اجتماعی به عنوان یکی از مهارت‌های ضروری در عصر حاضر، از چه مولفه‌ها و ساختارهایی برخوردار است. از این رو، پژوهش حاضر با هدف پاسخ به این سوال به انجام رسید که الگوی حل مسئله اجتماعی در کلیه و دمنه مشتمل بر چه مولفه‌هایی است؟ و آیا مدل تدوین شده از اعتبار لازم برخوردار است؟

روش کار

پژوهش حاضر به لحاظ هدف در حوزه پژوهش‌های بنیادی و به لحاظ ماهیت و روش گردآوری داده، کیفی مبتنی بر تئوری داده‌بنیاد بود. جامعه آماری شامل متن کامل کتاب کلیه و دمنه تصحیح یک جلدی مجتبی مینویی بود (کتاب کلیه و دمنه ۱۵ باب دارد که داستان‌های آن به صورت تمثیلی بیان شده است). برای دستیابی به نمونه مطلوب و جامع جهت کشف مؤلفه‌های حل مسئله اجتماعی، به صورت تمام‌خوانی، مضامین مرتبط با حل مسئله در بافت جمعی و ارتباطی در هر داستان مورد تحلیل قرار گرفت. داستان به عنوان واحد تحلیل در نظر گرفته شد و واحدهای معنایی آن، جملات و پاراگراف‌های موجود در داستان‌ها بود. تحلیل در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و ترکیبی صورت گرفت که منجر به استخراج سه عنصر کلیدی کد، مفهوم و مقوله شد. بر این اساس، هر یک از داستان‌های کلیه و دمنه چندین بار مرور شد و دریافتی کلی از آنها صورت گرفت. سپس، کدهای حاصل پس از چندین بار بازخوانی دقیق به واحدهای معنایی تقسیم شد و این واحدهای معنایی با توجه به مفهوم در کنار هم قرار گرفت و کدهای محوری دسته‌بندی شد. در نهایت، ترکیب کدهای محوری موجب رسیدن به مولفه‌ها و طبقات اصلی حل مسئله اجتماعی گردید. به منظور بررسی اعتبار الگوی حل مسئله اجتماعی استخراج شده از کلیه و دمنه، این الگو در اختیار پنج تن از متخصصان و پژوهشگران در حوزه علوم شناختی و مهارت‌های زندگی قرار گرفت که همه ارزیابان میزان حضور هر یک از مولفه‌های حل مسئله اجتماعی را در حد ضروری تلقی نمودند. برای اطمینان از پایایی کدگذاری، کدهای استخراج شده از متن داستان‌ها، در اختیار یک نفر از متخصصان در حوزه مهارت‌های زندگی و آشنا به کتاب کلیه و دمنه قرار گرفت و میزان اشتراک نظر درباره کدها میان پژوهشگر و ارزیاب بر اساس ضریب کاپا محاسبه گردید. تجزیه و تحلیل آماری در نرم‌افزار Maxqda 2020 انجام شد.

از آثار ادبی است که منشا آن به کشور هند باز می‌گردد. این کتاب توسط ابوالمعالی نصراله منشی در قرن ششم هجری از زبان عربی به فارسی ترجمه گردید. بیشتر داستان‌های آن تمثیلی و به زبان حیوانات است. کلیه و دمنه به دلیل ویژگی منحصر به فرد داستانی-تعلیمی، نه تنها در ایران، بلکه در تاریخ ادبیات جهان شهرت و اعتبار خاصی دارد (۱۹). بر اساس پژوهش‌های متعدد، داستان‌گویی مبتنی بر کلیه و دمنه و استفاده از داستان در آموزش بر بهبود مهارت‌های اجتماعی، گشودگی به انتقاد، پرسشگری و مهارت‌های استدلالی موثر بوده است (۲۰، ۲۱).

در بررسی و تحلیل حل مسئله در داستان‌های بوف و زاغ کلیه و دمنه و شیر و نخجیران مثنوی معنوی بر اساس نظریه Dewey در پژوهش بیرانوند و صحرایی به این نتیجه رسیدند که در هر دو داستان از روش تمثیل حیوانی استفاده شده است و خلاقیت و مراحل حل مسئله دیویی در هر دو داستان و شخصیت‌های آن دیده می‌شود (۲۲). در این پژوهش‌ها چندان به بحث نظری و مولفه‌های ساختار حل مسئله نپرداخته‌اند. از سویی پژوهش‌های متعددی به بررسی محتوای کتب مختلف از جمله کتب درسی بر اساس الگوی حل مسئله پرداخته‌اند از جمله کریمی در پژوهش خود با عنوان تحلیل و ارزیابی کتاب‌های درس دوره ابتدایی از نظر میزان توجه به آموزش مهارت‌های تصمیم‌گیری و حل مسئله به این نتیجه رسید که در این کتاب‌ها بیشترین توجه به مهارت حل مسئله و کمترین توجه به تصمیم‌گیری شده است (۸).

بر اساس آن چه گفته شد، ضرورت پاسخ به خلا پژوهشی موجود مبنی بر نبود تعریفی جامع از ابعاد سازه حل مسئله اجتماعی در فرهنگ بومی و درک اثرات مثبت حل مسئله اجتماعی بر ظهور برون‌دادهای سازنده در سطوح فردی و بین فردی مانند ارتقای بهزیستی اجتماعی (۲۳)، عملکرد تحصیلی و بهبود مشکلات عاطفی رفتاری درونی‌سازی شده و برون‌سازی شده می‌شود (۲۴). حل موفقیت‌آمیز مسئله اجتماعی موجب افزایش توانایی افراد در حیطه مهارت‌های تکنیکی، شغلی، اجتماعی، شناختی و آموزشی می‌شود. از این رو مهارت حل مسئله اجتماعی نیاز به مولفه‌ها و محتواهای نوین دارد تا موجب رشد شخصی و اجتماعی و پیشگیری از آسیب‌های روانی و اجتماعی شود. آن چه در مطالعه حاضر مورد توجه قرار گرفته است، بررسی الگوی حل مسئله اجتماعی از طریق محتوای کتاب کلیه و دمنه بود تا نشان دهد

جدول ۱. محاسبه ضریب پایایی کاپا

کدگذار ۲	کدگذار ۱	نظر پژوهشگر		
		مجموع	خیر	بله
نظر	بله	A= ۲۰	B= ۰	۲۰
متخصص	خیر	C= ۱	D= ۰	۱
دیگر	مجموع	۲۱	۰	۲۱

$$\text{توافقات مشاهده شده} = \frac{A+D}{N} = \frac{20+0}{21} = 0.95$$

$$\text{توافقات شانسی} = \frac{A+B}{N} * \frac{A+C}{N} * \frac{C+D}{N} * \frac{B+D}{N} = \frac{20+0}{21} * \frac{20+1}{21} * \frac{1+0}{21} * \frac{0+0}{21} = 0$$

$$\text{ضریب پایایی کاپا} = \frac{\text{توافقات شانسی} - \text{توافقات مشاهده}}{1 - \text{توافقات شانسی}} = \frac{0.95 - 0}{1} = 0.95$$

یافته‌ها

زیرمجموعه‌های به دست آمده در الگوی حل مسئله اجتماعی در کتاب

یافته‌های به دست آمده در **جدول ۲** مربوط به مولفه‌های اصلی به همراه کلیده و دمنه است.

جدول ۲. مولفه‌های اصلی و زیرمجموعه‌های حل مسئله اجتماعی

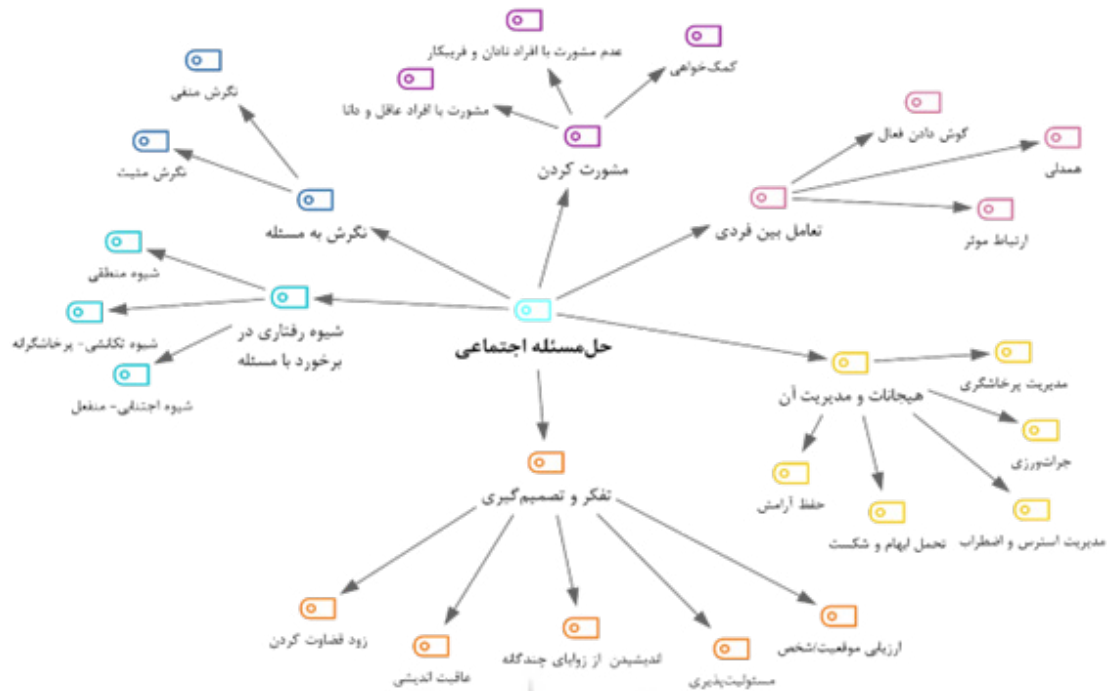
مولفه‌های اصلی	نمونه کدهای آزاد	کدهای محوری فراوانی فراوانی کلی
تفکر و تصمیم‌گیری	باز در عواقب کارهای عالم تفکری کردم و آن را پیش چشم خود آوردم تا روشن شد که نعمت‌های این جهانی چون روشنایی برق بی‌دوام و ثبات است (ص. ۸۳)	عاقبت‌اندیشی ۳۳
	تذکر کلیده در خصوص نزدیک شدن دمنه به شیر و عاقبت کار او (ص. ۱۰۱)	
	قبل از حادث شدن یک شر، آن را بشناسد و آن چه دیگران در پایان کارها متوجه آن می‌شوند، او در ابتدای کار می‌داند و تدبیر آخر کار را در اول کار می‌اندیشد (ص. ۱۳۰)	ارزیابی موقعیت/ شخص ۳۱
	بررسی موقعیت دزد توسط صاحب‌خانه و نجات از دست دزد در داستان شولم شولم در باب برزویه طبیب (ص. ۷۸)	
توانایی در ارزیابی موقعیت توسط مردی که در چاه افتاده و مرگ او در پایان داستان در باب برزویه طبیب (ص. ۸۸)	اندیشیدن از زوایای چندگانه ۳۰	
توانایی ارزیابی موقعیت توسط دو ماهی حازم و دور اندیش و نجات آنها از دست صیادان در داستان سه ماهی در باب شیر و گاو (ص. ۱۳۲)		
توانایی قاضی در بررسی شواهد و موقعیت از زوایای مختلف در داستان بازرگان دانا و نادان در باب شیر و گاو (ص. ۱۶۶)	مسئولیت‌پذیری ۱۴	
بررسی موقعیت‌های مختلف و استفاده از نظرهای مختلف در برخورد و نجات زاغان از دست بوف‌ها در باب بوف و زاغ (ص. ۲۵۰)		
قبول مسئولیت در برابر تصمیم اشتباه توسط مرغ دریایی و حل کردن آن در باب شیر و گاو (ص. ۱۵۵)		
قبول مسئولیت و پذیرفتن عاقبت کار توسط ماده شیر پس از صحبت با شغال در باب تیرانداز و ماده شیر (ص. ۴۰۳)		

مؤلفه‌های اصلی	نمونه کدهای آزاد	کدهای محوری فراوانی فراوانی کلی		
تفکر و تصمیم‌گیری	زود قضاوت کردن شیر پس از فریب دمنه و کشتن گاو در باب شیر و گاو (ص. ۱۶۰)	زود قضاوت کردن	۱۱۸	
	کشتن راسو توسط زاهد به خاطر ظن اشتباه زاهد نسبت به راسو در ماجرای مرگ پسرش در باب زاهد و راسو (ص. ۳۲۴)		۱۰	
	توانایی مدیریت استرس در داستان طوقی و کیوتران در داستان طوقی در باب دوستی کبوتر و زاغ و موش و باخه و ... (ص. ۲۱۱)	مدیریت استرس و اضطراب	۱۳	
هیجان‌ات و مدیریت آن	توانایی مدیریت استرس توسط بوزینه در باب بوزینه و باخه (ص. ۳۰۳)		۵۳	
	توانایی مدیریت اضطراب توسط خرگوش در برخورد با شیر در داستان شیر و خرگوش در باب شیر و گاو (ص. ۱۲۶)			
	توانایی تحمل ابهام شیر در خصوص موقعیت شغال پس از بررسی موقعیت (ص. ۳۸۷)	تحمیل ابهام و ناکامی		۱۱
	توانایی تحمل ابهام موقعیت شاه پس از مشورت با شخص دانا در داستان شاه و برهمنان (ص. ۴۳۹)			۱۰
	توانایی مدیریت خشم توسط شیر پس از بررسی استدلال دیگران درباره شغال در باب شیر و شغال (ص. ۳۸۶)	مدیریت پرخاشگری		۱۰
توانایی مدیریت خشم توسط پادشاه پس از مشورت با شخص دانا در باب شاه و برهمنان (ص. ۴۳۸)		۷		
آرامش خرگوش در برخورد با شیر خشمگین برای کمک به دوستان در داستان شیر و خرگوش در باب شیر و گاو (ص. ۱۲۶)	حفظ آرامش	۷	۵۱	
صبوری و آرامش دو ماهی حازم در رویارویی با صیادان در داستان سه ماهی در باب شیر و گاو (ص. ۱۳۲)		۲۲		
حل مشکل زاغ و برخورد منطقی پس از مشورت با شغال در باب شیر و گاو (ص. ۱۲۰)	شیوه منطقی	۲۲		
شیوه‌های رفتاری در برخورد با مسئله	نجات دو ماهی حازم و دوراندیش از دست صیاد در داستان سه ماهی در باب شیر و گاو (ص. ۱۳۲)		۴۲	
	شیوه تکانشی و بدون فکر مرد در چاه و ناتوانی در نجات از چاه در داستان مرد و اشتر و چاه در باب برزویه طبیب (ص. ۸۸)	شیوه تکانشی- پرخاشگرانه		۲۱
	برخورد پرخاشگرانه و بدون فکر شیر در برخورد با گاو و کشتن او در باب شیر و گاو (ص. ۱۵۹)	شیوه اجتنابی- منفعل		۸
رفتار سایر حیوانات در برابر شیر ظالم و تسلیم در برابر او در داستان شیر و خرگوش در باب شیر و گاو (ص. ۱۲۶)			۴۲	
فرار نکردن ماهی عاجز از دست صیادان در داستان سه ماهی در باب شیر و گاو (ص. ۱۳۲)	نگرش منفی	۲۳		
شخصیت سگ در داستان سگ و استخوان در باب برزویه طبیب (ص. ۸۳)			۴۲	
شخصیت شیر در باب شیر و گاو (ص. ۹۴)				
شخصیت ماهی عاجز در داستان سه ماهی در باب شیر و گاو (ص. ۱۳۲)				

مولفه‌های اصلی	نمونه کدهای آزاد	کدهای محوری فراوانی فراوانی کلی
نگرش به مسئله	شخصیت خرگوش در داستان شیر و خرگوش در باب شیر و گاو (ص. ۱۲۶)	۴۲
	شخصیت دو ماهی حازم و دور اندیش در داستان سه ماهی در باب شیر و گاو (ص. ۱۳۲)	۱۹
	شخصیت همسر شاه در هدایت همسرش برای مشورت با حکیم دانا در باب شاه و برهمنان (ص. ۴۳۲)	۱۹
مشورت کردن	مشورت کردن مرغان دریایی با سیمرغ برای نجات فرزندانش از دریا در باب شیر و گاو (ص. ۵۵)	۴۲
	مشورت غوک با خرچنگ برای رهایی از دست مار در باب بوف و زاغ (ص. ۲۹۲)	
	مشورت پادشاه زاغ‌ها با ۵ زاغ مشاور و دانا برای مقابله با بوف‌ها در باب بوف و زاغ (ص. ۲۵۰)	
تعامل بین فردی	کمک خواستن از قاضی برای حل مشکل میان بازرگان دانا و نادان در باب شیر و گاو (ص. ۱۶۴)	۲۳
	کمک کردن موش و زاغ به آهو و باخه برای نجات از دست صیاد در باب دوستی آهو و زاغ و موش و باخه (ص. ۲۴۱)	
	مشورت شیر با دمنه فریبکار و کشتن گاو در باب شیر و گاو (ص. ۱۵۴)	
تعامل بین فردی	مشورت شاه با برهمنان فریبکار برای تعبیر کابوس شاه در باب شاه و برهمنان (ص. ۴۱۹)	۲۳
	ارتباط دمنه با شیر و صحبت کردن با او برای درک موقعیت و کاهش ترس شیر در باب شیر و گاو (ص. ۱۰۵)	
	ارتباط دوستی کبوتران و طوقی و نجات آنها از دست صیاد در باب دوستی کبوتر و آهو و زاغ و ... (ص. ۲۱۱)	
تعامل بین فردی	دوستی زاغ و موش پس از نجات یافتن طوقی و برقراری ارتباط دوستی با یکدیگر در باب دوستی کبوتر و آهو و زاغ و ... (ص. ۲۱۵)	۲۳
	همدلی شغال با زاغ در مرگ فرزندانش در داستان زاغ و مار در باب شیر و گاو (ص. ۱۲۰)	
	همدلی و کمک مرغابی‌ها به لاک‌پشت در نجات او از برکه در باب شیر و گاو (ص. ۱۵۶)	

در ارتباط با فراوانی مولفه‌های اصلی، فراوانی مولفه‌های تفکر و تصمیم‌گیری، هیجانان و مدیریت آن، شیوه‌های رفتاری در برخورد با مسئله، نگرش به مسئله، مشورت کردن و تعامل بین فردی به ترتیب ۱۱۸، ۵۳، ۵۱، ۴۲، ۴۲ و ۲۳ بود. بر اساس فراوانی به دست آمده از داده‌های کلیله و دمنه، تفکر و تصمیم‌گیری با بیشترین فراوانی را دارد. در ارتباط با مولفه تفکر و تصمیم‌گیری، به ترتیب، کدهای محوری عاقبت‌اندیشی، ارزیابی موقعیت/شخص، اندیشیدن از زوایای چندگانه، مسئولیت‌پذیری و زود قضاوت کردن دارای فراوانی ۳۳، ۳۱، ۳۰، ۱۴، ۱۰ بود و کد عاقبت‌اندیشی و ارزیابی موقعیت/شخص از بیشترین فراوانی برخوردار بودند. در رابطه با مولفه هیجانان و مدیریت آن، کدهای محوری مدیریت استرس و اضطراب، جرات‌ورزی، تحمل ابهام و

ناکامی، مدیریت پرخاشگری و حفظ آرامش به ترتیب دارای فراوانی ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰ و ۷ بودند. در خصوص مولفه شیوه‌های رفتاری در برخورد با مسئله، کدهای محوری شیوه منطقی، شیوه تکانشی-پرخاشگرانه و شیوه اجتنابی-منفعل به ترتیب دارای فراوانی ۲۲، ۲۱ و ۸ بودند که شیوه منطقی بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده بود. در رابطه با مولفه نگرش به مسئله، کد محوری نگرش منفی دارای ۲۳ و نگرش مثبت دارای ۱۹ فراوانی بود. همچنین مولفه مشورت کردن، به ترتیب، کدهای محوری مشورت با افراد دانا و عاقل، کمک‌خواهی و مشورت نکردن با افراد نادان و فریبکار دارای فراوانی ۲۰، ۱۶ و ۶ بودند. در ارتباط با مولفه تعامل بین فردی، به ترتیب کدهای گوش دادن فعال، ارتباط موثر و همدلی دارای فراوانی ۱۱، ۶ و ۶ بود و گوش دادن فعال از بیشترین فراوانی برخوردار بود.

شکل ۱. الگوی حل مسئله اجتماعی بر اساس کتاب کلیله و دمنه

مسئله اجتماعی یکی از مهم‌ترین مولفه‌های مهارت‌های زندگی است که تحت تاثیر عوامل زیستی، روانی و جامعه‌شناختی قرار می‌گیرد. حل مسئله یک تعامل موثر با وظایف محیطی پویا است و فرد تنها زمانی می‌تواند با محیط سازگار شود که بتواند در یک دوره معین اطلاعات محیط را با موفقیت تجزیه و تحلیل و یکپارچه کند (۲۳). در پژوهش‌های متعدد به تحلیل کتب مختلف بر اساس الگوی حل مسئله Dewey و Polya پرداخته شده است (۸) و مولفه‌ها و فرایندهای دیگری که در حل مسئله مشارکت دارند، مورد توجه واقع نشده است. بر این اساس می‌توان حل مسئله اجتماعی را به این صورت تعریف کرد که حل مسئله اجتماعی، توانایی چندبعدی شناختی و هیجانی در بافت جمعی است که با اندیشه‌ورزی درونی و کمک‌طلبانه در جهت انتخاب موثرترین راه‌حل با تکیه بر خودکنترلی هیجانی صورت می‌گیرد. در تعاریف مطرح شده از حل مسئله اجتماعی، تنها به مراحل حل مسئله و ابعاد شناختی آن توجه شده است. در تعریف ارائه شده، علاوه بر توجه بر ابعاد شناختی حل مسئله اجتماعی و تمرکز آن بر مراحل حل مسئله، بر ابعاد اجتماعی و هیجانی حل مسئله اجتماعی تاکید شده است. در ادامه به تبیین هر یک از مولفه‌های به دست آمده در این پژوهش پرداخته می‌شود.

انسان‌ها بر اساس شیوه‌های منحصر به فرد خود در تفکر، برای حل مسائل شناختی از آنها استفاده می‌کنند و تجربه به دست می‌آورند. در تبیین اهمیت تفکر و تصمیم‌گیری در جریان حل مسئله اجتماعی

بر اساس شکل ۱، تحلیل داستان‌های کلیله و دمنه در جهت کشف مولفه‌های حل مسئله اجتماعی نشان داد که تفکر و تصمیم‌گیری، هیجانات و مدیریت آن، شیوه‌های رفتاری در برخورد با مسئله، نگرش به مسئله، مشورت کردن و تعامل بین‌فردی به عنوان مولفه‌های اصلی در حل مسئله اجتماعی شناسایی شده است. مولفه تفکر و تصمیم‌گیری دربردارنده ارزیابی موقعیت/شخص، مسئولیت‌پذیری، اندیشیدن از زوایای چندگانه، عاقبت اندیشی، زود قضاوت کردن؛ مولفه هیجانات و مدیریت آن دربردارنده ابعاد مدیریت پرخاشگری، جرات‌ورزی، مدیریت استرس و اضطراب، تحمل ابهام و شکست و حفظ آرامش؛ مولفه شیوه‌های رفتاری در برخورد با مسئله شامل شیوه منطقی، شیوه تکانشی و پرخاشگرانه و شیوه اجتنابی-منفعل؛ مولفه نگرش به مسئله شامل دو نگرش مثبت و نگرش منفی؛ مولفه مشورت کردن دربردارنده ابعاد مشورت با افراد عاقل و دانا، مشورت نکردن با افراد نادان و فریبکار و کمک‌خواهی و مولفه تعامل بین‌فردی دربردارنده ارتباط موثر، همدلی و گوش دادن فعال است.

بحث

توانایی حل مسئله اجتماعی ظرفیت نوجوان در مواجهه با حل مشکلات زندگی است که می‌تواند بخشی از محیط شخصی، خانوادگی و اجتماعی او باشد. از این رو، هدف از پژوهش حاضر ارائه الگوی حل مسئله اجتماعی بر اساس داستان‌های کتاب کلیله و دمنه بود. حل

است (۳۰). در رابطه با نگرش مثبت افراد نسبت به مسئله، افرادی که باورهای مثبتی درباره توانایی‌هایشان دارند، برای خود اهداف چالشی، مشخص می‌کنند و برای دستیابی به اهدافشان تلاش می‌کنند. در هنگام بروز مسائل مختلف، راه‌های متنوع و خلاقانه ارائه می‌دهند و مسائل و مشکلات را به خوبی درک و حل می‌کنند و این مسئله باعث بهبود عملکرد حل مسئله در آنها می‌شود (۳۱). با این حال، افرادی که از توانایی حل مسئله منطقی ضعیفی برخوردار هستند، هنگامی که با چالشی رو به رو می‌شوند، ممکن است از خود رفتارهای تکانشی یا پرخاشگرانه یا اجتنابی و منفعلانه نشان دهند و احساس ناکامی کنند (۳۲). در تبیین نتایج به دست آمده می‌توان گفت که حل منطقی مسئله، بعد سازنده‌ای است که ممکن است به عنوان شیوه منطقی، خردمندانه و مهارتی کارآمد و سازش‌یافته در حل مسائل اجتماعی توصیف شود (۳۳). فردی با چنین نگرش و سبکی در حل مسئله، در هنگام مواجهه با مسائل متعدد، با دقت و نظام‌مند، اطلاعات و حقایق را جمع‌آوری و پس از تعیین خواسته‌ها و موانع پیش‌رو، هدفی را مشخص و راه‌حل‌های مختلفی را پیش‌بینی و ارزیابی کند.

از سویی توانایی برقراری ارتباط از جمله ابزارهای ورود به موقعیت‌های جمعی و اشتراکی است و به عنوان رفتار ورودی اجتماع تلقی می‌شود و حمایت دیگران را به دنبال دارد (۲۷). بر این اساس افرادی که بتوانند با دیگران روابط اجتماعی موثری برقرار کنند و با دیگران مشورت کنند، می‌توانند موقعیت و راه‌حل‌های مختلفی را بررسی و ارزیابی کنند و تصمیم‌گیری بهتری داشته باشند. توانایی استفاده از تجربیات و نظرات دیگران می‌تواند به افراد در ارزیابی دقیق موقعیت کمک کند. افرادی که قواعد اجتماعی گروه همسالان و دوستان را به خوبی یاد گرفته باشند و روابط قوی و مستحکمی را با اجتماع و دوستان برقرار کرده باشند، می‌توانند راهبردها و مهارت‌ها اجتماعی را در تمام محیط‌ها و موقعیت‌های واقعی زندگی که با چالش و مسائل مختلف رو به رو می‌شوند، تمرین کنند و به کار ببرند (۲۸). این شیوه به آنها برای تغییر ساختار فکری موجود خویش و ترسیم چشم‌اندازهای جدید و رسیدن به قوانین برای حل مسائل و موضوع‌های موجود در زمینه‌های مختلف کمک می‌کند (۲۹). به عبارتی دیگر، خودکارآمدی و اعتماد کسب شده در طی حل مسائل مختلف، توانایی کنترل و مدیریت مسائل پیچیده اجتماعی را افزایش می‌دهد و احساس شایستگی و تسلط را در افراد ایجاد می‌کند.

نتیجه‌گیری

مهارت حل مسئله اجتماعی، در بالاترین سطح شناختی قرار دارد و از

می‌توان به این مسئله اشاره کرد که مهارت‌های تفکر در یافتن و استفاده از اطلاعات در برآورد احتمالات مختلف، دقت در تصمیم‌گیری و حل مسئله مفید است. توانایی اندیشیدن از زوایای مختلف و بررسی موقعیت با حل مسائل مرتبط است. بر این اساس، O'Flaherty و Costabile بیان می‌کنند که اندیشیدن از زوایای مختلف، استدلال و تفکر انتقادی می‌تواند تصمیم‌گیری، تفکر خلاقانه و حل مسائل را شکل دهد (۲۵). توانایی ارزیابی موقعیت و شخص و اندیشیدن از زوایای مختلف می‌تواند فرد را وادار به شناخت مشکلات و حل مسائل کند. توانایی حل مسائل مستلزم مهارت در تصمیم‌گیری در تعیین راه‌حل است. توانایی اندیشیدن از زوایای مختلف به کاربردن فعالیت‌های منطقی و سطح بالای تفکر است که شامل تجزیه و تحلیل، ترکیب، شناخت و حل مسائل و نتیجه‌گیری و ارزیابی است (۲۶). بر این اساس در تصمیم‌گیری و به تبع آن حل مسئله، اندیشیدن از زوایای مختلف و ارزیابی موقعیت و اشخاص به افراد کمک می‌کند تا بهترین راه را پیدا کنند.

در این میان، هیجانات و توانایی مدیریت آن نیز یکی از مولفه‌های اصلی در حل مسئله اجتماعی است. هیجانات و کنترل هیجانی تاثیر بسزایی بر حل مسئله اجتماعی دارد و وجود آنها در حل مسائل الزامی است (۳۴). در واقع، فرایند حل مسئله شامل مراحل منسجم و ساختاریافته‌ای است که موفقیت در این مراحل تا رسیدن به راه‌حل‌های مختلف و تصمیم‌گیری و بازنگری در آن، نیازمند آرامش و تمرکز است تا فرد بتواند به دور از تکانشگری و پرخاشگری و با تامل و دقت بر روی شیوه‌های مناسب حل مسائل متمرکز شود و مناسب‌ترین راه را انتخاب کند (۳۵). بر اساس پژوهش‌های متعدد میزان مهارت حل مسئله در افراد افسرده و پرخاشگر ضعیف‌تر از سایر افراد است (۳۶). در تبیین نقش هیجانات و مدیریت آن بر حل مسئله اجتماعی می‌توان به این مسئله اشاره کرد که هیجاناتی مانند خشم ممکن است بر توانایی فرد در کنترل رفتاری موثر باشد و عملکرد اجرایی را مختل کند (۳۷). زمانی که هیجان‌های منفی مانند خشم و اضطراب افزایش می‌یابد، توجه به آنها و نشخورا فکری و سوگیری توجه بر محتوای منفی زیاد می‌شود و در نتیجه منجر به تضعیف توان مدیریت هیجان‌های منفی و به کارگیری حل مسئله سازنده در موقعیت‌های اجتماعی مختلف می‌شود و فرد برای رهایی از این هیجان‌ها، خود را وادار به انجام فعالیت‌هایی می‌سازد که تنش‌زا هستند و بر رفتار او تاثیرات سویی دارد.

نگرش افراد نسبت به مسئله باعث می‌شود افراد در رویارویی با مسائل به شیوه خاصی عمل کنند. پس چگونگی تفکر آنها در برخورد با مسائل و مشکلات و پذیرش و مقاومت در برابر تغییرات، با یکدیگر متفاوت

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق در پژوهش

در جریان این پژوهش، هیچ‌گونه آزمایش بالینی بر روی انسان یا حیوان صورت نگرفته است. کلیه اصول مرتبط با اخلاق نشر نیز رعایت شده است.

مشارکت نویسندگان

پیش‌نویس مقاله توسط نویسنده اول انجام شد. پس از بازبینی و اعمال برخی اصلاحات توسط سایر نویسندگان، نسخه نهایی با مسئولیت نویسنده دوم تدوین گردید.

منابع مالی

برای انجام این پژوهش از هیچ موسسه یا سازمانی کمک مالی دریافت نشد.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر بخشی از رساله دکتری با کد اخلاق IR.ATU. REC.1401.064 در دانشگاه علامه طباطبایی است. بدینوسیله از کلیه اساتید و متخصصان که ما را از نظراتشان بهره‌مند نمودند، تشکر می‌کنیم.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله حاضر هیچ‌گونه تعارض منافی ندارند.

ارزشمندترین اهداف تربیتی-آموزشی است. پژوهش حاضر به دلیل جدید بودن فاقد پیشینه کافی جهت مقایسه نتایج آن است. علی‌رغم اهمیت مفهوم حل مسئله اجتماعی، یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر، نبود پژوهش‌های مشابه داخلی و خارجی مرتبط با موضوع پژوهش بوده است، از این رو پیشنهاد می‌شود در حوزه حل مسئله اجتماعی و مولفه‌های شناسایی شده مرتبط با آن در پژوهش حاضر، پژوهش‌های کیفی و کمی توسط متخصصان و پژوهشگران انجام شود. از سویی حل مسئله اجتماعی منعکس‌کننده رویکردهایی در پیشگیری از آسیب‌های روانی و عاطفی به شمار می‌رود. با توجه به اهمیت حل مسئله اجتماعی به ویژه در سنین مختلف، مسؤلان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش در مقاطع تحصیلی مختلف می‌توانند با استفاده از مدل ارائه شده در پژوهش حاضر، فرایند حل مسئله اجتماعی را به نحو مطلوب در جریان آموزش به کار ببرند. از این رو، به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که تعریف چندبعدی حل مسئله اجتماعی از دیدگاه کلیه و دمنه می‌تواند به عنوان بنیانی برای طراحی و ساخت ابزارهای جدید جهت اندازه‌گیری و همچنین، ساخت بسته‌های آموزشی مهارت حل مسئله اجتماعی مورد استفاده قرار گیرد. از جمله محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به کمیاب بودن پژوهش‌های مرتبط با استخراج مفاهیم روان‌شناختی در حوزه ادبیات هم در داخل و هم خارج از ایران اشاره کرد.

References

1. Maison D, Jaworska D, Adamczyk D, Affeltowicz D. The challenges arising from the COVID-19 pandemic and the way people deal with them. A qualitative longitudinal study. *PloS One*. 2021;16(10):e0258133.
2. Matischek-Jauk M, Krammer G, Reicher H. The life-skills program Lions Quest in Austrian schools: Implementation and outcomes. *Health Promotion International*. 2017;33(6):1022-1032.
3. Xu W, Geng F, Wang L, Li Y. Relations of computational thinking to reasoning thinking and creative thinking in young children: Mediating role of arithmetic fluency. *Thinking Skills and Creativity*. 2022;44:101041.

4. Nguyen Cong K, Nguyen Thi My L. Development and psychometric properties of a social problem solving test for adolescents. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*. 2020;38:76-95.
5. Pourhossein A, Entesar Fumani G, Hejazi M, Narimani M. The effects of cognitive and metacognitive strategies training on problem-solving skills and self-esteem in students. *Journal of School Psychology*, 2021;9(4):34-45. (Persian)
6. Aein F. Midwifery students' experiences of problem solving based interprofessional learning: A qualitative study. *Women and Birth*. 2018;31(6):e374-e379.
7. Sepidehdam FS, Zare H, Haddadi S. Structural relationship of cognitive ability and social problem solving with attention me-

- diated by self-discrepancy. *Social Cognition*. 2022;11(1):131-142. (Persian)
8. Karimi A. Analysis and assessment of elementary school textbooks in terms of paying attention to teaching decision-making and problem-solving skills. *Research in Teaching*. 2022;10(1):237-273. (Persian)
9. Babazadeh Z, Mojaver S, Fati K. Investigating the effect of problem-solving training on students' self-concept, self-esteem and self-regulation with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*. 2021;11(1):6-19. (Persian)
10. Yilmaz M, Tras Z. The Investigation of risk-taking behavior in adolescents in terms of attachment styles and social problem-solving. *Asian Journal of Education and Training*. 2019;5(2):343-348.
11. Chang EC, Liu J, Yi S, Jiang X, Li Q, Wang R, et al. Loneliness, social problem solving, and negative affective symptoms: Negative problem orientation as a key mechanism. *Personality and Individual Differences*. 2020;167:110235.
12. D'zurilla TJ, Nezu AM. Problem-solving therapy: A positive approach to clinical intervention. New York:Springer;2007.
13. Fazeli N. What is the problem? Cultural problemology with the approach of cultural studies. Tehran:Research Center of the Islamic Council;2015. (Persian)
14. Mahzoonzadeh Boushehri F. The mediating self-efficacy role in the relationship between students' problem-solving skill and cultural intelligence. *Journal of New Approaches in Educational Administration*. 2016;7(27):193-208. (Persian)
15. Aligoli Firouzjaji J, Ahmadi M, Mirderikvandi R. Constructing and validation of initial problem solving skill inventory based on Islamic resources. *The Interdisciplinary Quarterly of Applied Researches on Islamic Humanities*. 2017;1(1):25-52. (Persian)
16. Hajiloeei F, Alebouyeh A. The principles of education in transcendent theosophy in contrast to the story of Liza's plan for philosophy for children. *Journal of Hikmat-e-Islami*. 2022;9(33):169-190. (Persian)
17. Rahimi S, Vahedi S, Imanzadeh A. The effect of "Philosophy for Children" education on resiliency of elementary students. *Thinking and Children*. 2020;10(2):99-121. (Persian)
18. Rajabi M, Baygzade K, Naji S, Esfandiari S. Iranian fairy tales are a tool for children's intellectual development (an educational approach based on Lipman's theory). *Thinking and Children*. 2018;8(2):59-86. (Persian)
19. Amiri Yasi Aknd V, Dehghan A, Farzi HR. Manifestations of acquisition of wisdom and knowledge in the timurid illustrated manuscript of kelileh and demneh with emphasis on embodied cultural assets. *Islamic Art Studies*. 2021;18(41):55-73. (Persian)
20. Fathi Torghabeh F. The effect of story-telling based on Kalila and Dameneh on the social skills of elementary school children in Mashhad [MSc thesis]. Mashhad:Payam Noor University;2020. (Persian)
21. Maleki Z. Investigating the effect of Kalila and Demeneh stories on teaching philosophy to children in the sixth grade [MSc thesis]. Tehran:Alzahra University;2016. (Persian)
22. Biranvand Y, Sahraee Gh. Investigation and analysis of problem solving in Kalila and Damna Nasrullah Manshi and Masnavi Molvi based on the theory of John Dewey (with emphasis on the story of the owl and the raven and the lion and the Nakhjiran). *Didactic Literature Review*. 2020;11(44):87-106. (Persian)
23. Enayat H, Momeni M, Khajenoori B, Rajabi M. Predicting social problem-solving strategies based on the level of social well-being and spiritual health in girls and boys ready to marry. *Health Spiritual Med Ethics*. 2021;8(4):227-234. (Persian)
24. Pourghorban Gourabi F, Babakhani N, Lotfi Kashani F. The effectiveness of social problem solving skill training on academic performance and internalizing and externalizing emotional and behavioral problems of primary school students. *Educational Psychology*. 2021;17(59):213-251. (Persian)
25. O'Flaherty J, Costabile M. Using a science simulation-based learning tool to develop students' active learning, self-confidence and critical thinking in academic writing. *Nurse Education in Practice*. 2020;47:102839.
26. Maksum A, Widiana IW, Marini A. Path Analysis of

- self-regulation, social skills, critical thinking and problem-solving ability on social studies learning outcomes. *International Journal of Instruction*. 2021;14(3):613-628.
27. Apostolou M, Keramari D, Kagialis A, Sullman M. Why people make friends: The nature of friendship. *Personal Relationships*. 2020;28(1):4-18.
28. Gooding LF. The effect of a music therapy social skills training program on improving social competence in children and adolescents with social skills deficits. *Journal of Music Therapy*. 2011;48(4):440-462.
29. Tlustos SJ, Kirkwood MW, Taylor HG, Stancin T, Brown TM, Wade SL. A randomized problem-solving trial for adolescent brain injury: Changes in social competence. *Rehabilitation Psychology*. 2016;61(4):347-357.
30. Hamed O, Moradi S, Sasanian Z, Torabi M, Arman HR. Mediating role of Nedherman intellectual preferences in the impact of Colb learning styles on learning self-regulation in students. *New Educational Approaches*. 2020;15(1):103-114. (Persian)
31. Askari F, Tajrobehkar M, Towhidi A. The role of psychological capital on the ability to solve social problems through mediation intellectual preferences. *Positive Psychology Research*. 2021;7(2):73-88. (Persian)
32. Ozkan HK, Aksoy AB. An investigation of maternal emotion socialization behaviors, children's self-perceptions, and social problem-solving skills. *Eurasian Journal of Educational Research*. 2017;17(67):125-139.
33. Akbari Moayed S. Investigate the role of locus of control and social problem-solving competence in predicting students' achievement motivation. *Rooyesh*. 2019;8(3):73-80. (Persian)
34. Hannula MS. Emotions in problem solving. In: Cho SJ, editor. Selected Regular Lectures from the 12th International Congress on Mathematical Education. Berlin:Springer;2015. pp. 269-288.
35. Hashemzadeh S, Taher M, Aghae H, Hosein Khanzadeh A. Comparison of the effectiveness of anger management and parenting training on problem solving skills in students with attention deficit/hyperactivity disorder. *Islamic Life Style*. 2022;6(2):188-196. (Persian)
36. Yarimoghadam N, Delavar A, Dortag F, Hagalizadeh K. Investigating the effect of negative emotions (anxiety and depression) on reading comprehension and problem solving in order to develop a structural model in the elementary period of Hamedan. *Journal of Educational Psychology Studies*. 2020;17(37):230-199. (Persian)
37. Hein S, Weeland J, Square A, Haeffel GJ, Chapman J, Macomber D, et al. Effectiveness of a social problem solving training in youth in detention or on probation: An RCT and pre-post community implementation. *International Journal of Law and Psychiatry*. 2020;72:101626.